

Ilme Mõttus

**Eesti keele
õpiabi harjutusi
7.–9. klassile**

Retsenseerinud Kerli Varusk
Toimetanud Silje Teiter
Kujundanud Alar Kitsik

Fotod: Wikimedia Commons ja magnific.com

Autoriõigus: autor ja Atlex OÜ, 2026

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik
paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ette nähtud vastutuse.

Atlex OÜ
Kivi 23
51009 Tartu
Tel 734 9099
Faks 734 8915
atlex@atlex.ee
www.atlex.ee

ISBN 978-9916-620-54-0

Sisukord

	EESSÕNA	5
I	ORTOGRAAFIA.....	7
	TÄHEORTOGRAAFIA	7
	H ÕIGEKIRI	7
	I JA J ÕIGEKIRI	11
	SULGHÄÄLIK, HÄÄLIKUPIKKUS, KAASHÄÄLIKUÜHEND, RÕHULIIDE.....	13
	LIK- JA LIKKUS-LIIDE	19
	VÕÕRSÕNAD	20
	ALGUSTÄHEORTOGRAAFIA	24
	KOKKU- JA LAHKUKIRJUTAMINE.....	29
	KÄÄNDSÕNAD.....	29
	PÖÖRDSÕNAD	33
	MUUTUMATUD SÕNAD	34
II	SÕNAMOODUSTUS	36
	LIITMINE JA TULETAMINE.....	36
III	VORMIÕPETUS.....	41
	SÕNALIIGID	41
	KÄÄNAMINE	46
	OMADUSSÕNA VÕRDLUSASTMED	53
	TEGUSÕNADE PÖÖRAMINE.....	55
IV	LAUSEÕPETUS	61
	LAUSELIHKMED	61
	LAUSETE LIIGID	67
	ÜTE JA OTSEKÕNE.....	73
V	ABIKS ÕPETAJALE.....	77
VI	KASUTATUD ALLIKAD	80

Eessõna

Raamatus on 128 harjutust, mis on mõeldud kasutamiseks 7.–9. klassi eesti keele õpiabitundides. Kogumikku on koondatud olulisemad keeleõpetuse teemad, mida III kooliastmes õpitakse ning mis vajavad õpiabi õpilastega rohkem harjutamist ja kinnistamist.

Kogumikus on käsitletud nelja keeleõpetuse teemat. Need on ortograafia, sõnamoodustus, vormiõpetus ja lauseõpetus. Iga teema alguses on harjutus, kus kõigepealt tuletatakse meelde reeglid. Kõikide nende keelereeglite harjutuste juures on osa, kus tuleb neid reegleid kohe ka praktiliselt rakendada. Mitmed harjutused on raamatus sellised, mis suunavad kasutama kogumiku teisi harjutusi.

Kogumikus olevad harjutused on eri raskusastmega ja erisuguse kaaluga: on aeganõudvamaid, aga ka selliseid, mille lahendamiseks ei kulu palju aega. Palju on lausestusharjutusi, kus õpilased peavad lauseid lõpetama või neid moodustama. Kogumikus leidub harjutusi, mis vajavad nuputamist ja laiendavad sõnavara. Samuti selliseid, mis suunavad küsimusi moodustama, lühikokkuvõtet koostama ja erinevaid veebisõnastikke kasutama.

Mõned kogumiku tekstid on pärit ilu- ja teabekirjandusest, kuid on ka spetsiaalselt kogumiku jaoks loodud tekste. Mõned ilukirjanduslike tekstide katkendid on raamatutest, mis on koolide klassivälise lugemise nimekirjades. On hiljuti välja antud teoseid, kuid ka neid, mille ilmumisaeg jääb eelmisesse sajandisse. Autoritest on esindatud nii eesti kui ka väliskirjanikud. Teiste autorite loomingule on tekstide lõpus viidatud ja samuti on need kirjas kasutatud allikate loetelus. Eraldi on kasutatud allikate nimekirjas välja toodud kasutatud õigekeelsusallikad.

Abiks õpetajale on kogumiku lõpus peatükk, kus on antud mõnede harjutuste vastused.

Ilme Mõttus
eesti keele ja kirjanduse õpetaja

I

ORTOGRAAFIA

TÄHEORTOGRAAFIA

H ÕIGEKIRI

1. A. Loe reeglid läbi. Paiguta allolevad sõnad õige reegli juurde.

röh-röh, psüühiline, lõhn, hõre, psühhiaater

- a) Sõna algul on **h** kirjutamine traditsioonipärane: **h**ärmatis, **h**öövel, _____

- b) Pika täishääliku või diftongi järel kirjutatakse **h** ühe tähega: stii**h**iline, _____

- c) Pikk **h** kirjutatakse lühikese täishääliku järel kahe tähega: u**hh**aa, psü**hh**oloog, _____

- d) Hüüdsõnade lõpus kirjutatakse **h** ühe tähega: ja**h**, no**h** _____

- e) Kui **h** kuulub kaashäälikuühendisse, kehtib kaashäälikuühendi põhireegel: õ**hk**, va**ht**is, _____

1. B. Sõnades on tähed segamini läinud. Kui paigutad need õigesti, saad iga reegli juurde veel kaks näidet.

g, h, a, n		h, s, ä	
t, h, v, a		m, a, h, i, ä, i, r	
e, t, h, i, h, š		ü, ü, s, h, p, k, i, a	
i, a, h, s, t, i, i		h, h, a, n, l, a, m, a	
u, s, h, l, k, a		h, a, i, t, ä	

2. A. Kirjuta lünka *h* või *hh*, kus vaja.

.....uvitav almana.....,õreabe,ilusani, poleoidu peas,irmunud
arakas, psüü.....ika.....äire,aritudingeteadlane ehk psü.....oloog,apuoblikas,
aavapakud olid onuaagises,ommikuneerkulopuderauras,aavatud
aavikuemandad,iilisaru.....arvaaavikus,ajameelneabemikeietas

2. B. Moodusta allajoonitud sõnadega laused.

3. Kirjuta sünonüüm, mis algab *h*-tähega. Vajadusel kasuta veebisõnastikku (eki.ee).

kodutu – _____
 vasar – _____
 kliinik – _____
 kiirus – _____
 luurama – _____

kihv – _____
 lehk – _____
 tirin – _____
 noomituse – _____
 lehkama – _____